

Rekreasyon Bölümü Ulusal Çekirdek Eğitim Programının Değerlendirmesi

Evaluation of the National Core Education Program of Recreation Department

Özkan TÜTÜNCÜ

Dokuz Eylül Üniversitesi
Necat Hepkon Spor Bilimleri Fakültesi

Anahtar sözcükler:

Rekreasyon eğitimi, Rekreasyon lisans programları, Standardizasyon, Akreditasyon, Müfredat geliştirme.

Key words:

Recreation education, Recreation undergraduate programs, Standardization, Accreditation, Curriculum development.

ÖZ

Spor bilimleri fakültelerinde bulunan rekreasyon programlarında bir standardizasyon sağlanması amacıyla, rekreasyon eğitimi ulusal çekirdek eğitim programı (RB-UÇEP 2025) oluşturulmuştur. Yürürlüğe giren program çerçevesinde rekreasyon bölümlerinin programlarında yer alan derslerin yüzde yetmiş veya daha fazlasının, programla uyum sağlaması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, rekreasyon alanında eğitim veren dünyanın önde gelen altı üniversitesinin eğitim programları ile çekirdek programda yer alan ders önerilerinin ve yeterliliklerin karşılaştırmalı bir değerlendirmesini yapmaktır. Bu kapsamda yurt dışındaki programlarla uyumlu dersler, kısmen uyumlu dersler ve uyumsuz olan dersler incelenmekte; yurt dışındaki programlarda olup ulusal çekirdek programda yer almayan dersler ele alınmaktadır. Bu çerçevede çekirdek eğitim programının bir sonraki revizyonu için olası değişim önerileri tartışılmaktadır.

ABSTRACT

The National Core Education Program for Recreation Departments (RB-UÇEP 2025) has been developed to ensure standardization across recreation programs within faculties of sport sciences. Within this framework, at least seventy percent of the courses in recreation department curricula are required to align with the program. The purpose of this study is to conduct a comparative evaluation of the curricula of six leading international university recreation programs and the course recommendations and qualifications included in the core program. Within this scope, courses that are fully aligned, partially aligned, and misaligned with international programs are examined, and courses present in international programs but absent from the national core program are addressed. In light of these findings, potential revision proposals for the next iteration of the core education program are discussed.

GİRİŞ

Ülkemizde spor bilimleri alanında eğitim veren rekreasyon bölümleri için rekreasyon eğitimi ulusal çekirdek eğitim programı (RB-UÇEP 2025) geliştirilmiş ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 44. maddesinin (b) fıkrası uyarınca uygulanması karara bağlanmıştır. İlan edilen çerçeve programda temel amaç şu şekilde belirlenmiştir (YÖK 2025): "RB-UÇEP, Rekreasyon Bölümleri için asgari düzeyde esas alınması gereken program yeterliliklerini belirleyen ve bu doğrultuda eğitim programlarının geliştirilmesine yön veren bir çerçeve niteliğindedir. RB-UÇEP, lisans düzeyindeki rekreasyon eğitiminin ülke genelindeki temel yapı taşlarını ortaya koyar ve bu eğitimin dayandığı temel ilkeleri açıklar. RB-UÇEP, mezun olacak bir rekreasyon uzmanının

edinmesi beklenen mesleki beceriler ile mesleki yaşantısında göstermesi gereken sosyal yeterlilikleri kapsayan rehber bir dokümandır. Temel amacı, Türkiye'de rekreasyon alanında eğitim veren tüm kurumlar için ortak bir standart oluşturarak bu alandaki eğitim programlarının uyumlu ve karşılaştırılabilir hâle gelmesini sağlamak; aynı zamanda rekreasyon uzmanlığını şekillendiren kurum ve kuruluşlara geliştirmeye açık, ortak bir referans noktası sunmaktır."

Çekirdek program önerisi incelendiğinde ilk 34 sayfada; rekreasyon hizmeti, rekreasyon uzmanının görev, yetki ve sorumlulukları, rekreasyon eğitiminin hedefleri ve temel bileşenleri, öğretim yöntem ve modelleri, staj kapsamı, işleyişi ve hedefleri, bitirme/mezuniyet projesi, kariyer planlama ve değişim programları, ölçme ve de-

ğerlendirme yöntemleri, RB-UÇEP 2025'in temel bileşenleri, rekreasyon eğitiminde akreditasyon, rekreasyon bölümü ulusal çekirdek eğitim programı geliştirme süreçleri, sonuç ve öneriler ile kaynakçanın ele alındığı görülmektedir. Ardından 36. sayfa ile birlikte rekreasyon bölümü ulusal çekirdek eğitim programındaki derslere ve RB-UÇEP 2025'in paydaşlar tarafından kullanımına geçilmektedir. Diğer bir ifadeyle çekirdek programın ilk 34 sayfası, programın amacını, hedeflerini, kapsamını, süreçlerini ve bileşenlerini ele alırken ikinci bölüm doğrudan yol gösterici ders önerilerine ve içeriklerine yer vermektedir.

Meslektaşlarımızın bir araya gelip ortak tecrübelerinden ve birikimlerinden yola çıkarak hazırladıkları ve 87 sayfada ele aldıkları bu kapsamlı programın, kuşkusuz büyük bir önemi bulunmaktadır. Heraklitos'un "değişmeyen tek şeyin değişim olduğu" yönündeki özdeyişinden hareketle, RB-UÇEP 2025'in yerini yeni bir yıl koduyla yeni bir program önerisinin alması beklenebilir. Bu durum akreditasyon mantığıyla da uyumludur. Dünyadaki akreditasyon sistemleri incelendiğinde, sistemlerin genellikle 3-5 yılda bir yeni revizyonlar yaparak kendilerini güncellediği görülmektedir.

Müfredat karşılaştırma çalışmaları, ulusal ve uluslararası yükseköğretim literatüründe sıklıkla yapılmaktadır. Çalışma yazarının da bu alanda araştırmaları bulunmaktadır (Tütüncü 2019). Karşılaştırmalı eğitim perspektifi, programların farklı bağlamlarda nasıl şekillendiğini anlamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Rekreasyon ve boş zaman çalışmaları alanında da uluslararası karşılaştırmalar, özellikle Kuzey Amerika merkezli akreditasyon standartları (Council on Accreditation of Parks, Recreation, Tourism and Related Professions 2021) ekseninde yapılmakta; bu standartlar program geliştirme ve değerlendirme süreçlerinde giderek daha fazla ele alınmaktadır. Müfredatın yalnızca ders başlıklarından değil, derslerin kuramsal temeli, içerik kapsamı ve pratik açıdan sektörel konumlandırılması bakımından da ele alınması gerektiği kabul görmektedir. Bu çerçevede bir programın ulusal veya uluslararası normlara uyumunun salt sayısal uyum oranıyla değerlendirilemeyeceği; uyumun, öğ-

renme çıktılarının niteliğine ilişkin bütüncül bir değerlendirmeyi gerektirdiği vurgulanmaktadır (Biggs 2003).

Bu çerçevede rekreasyon bölümlerinin kimlik sorununu, karşılaştırmalı müfredat analizlerinin merkezinde yer alan bir başka sorun olarak değerlendirilebilir. Rekreasyon eğitiminin beden eğitimi, spor yönetimi ve antrenörlük eğitiminden kavramsal ve müfredat düzeyinde nasıl ayrışacağı sorusu, yalnızca Türkiye'ye özgü değil; Kuzey Amerika ve Avrupa bağlamlarında da süregelen bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir (Schwab vd. 2013; Pitas vd. 2018; Spracklen 2014). İncelenen uluslararası programların rekreasyonu özerk bir disiplin şeklinde konumlandırmak için önemli bir çaba ve buna bağlı olarak anlamlı sonuçlar ortaya koydukları görülmektedir. Çalışma bu bakış açısıyla ele alınmakta, bu kapsamda mevcut RB-UÇEP 2025'in uluslararası alanda kabul görmüş eğitim kurumlarının öğretim programlarıyla örtüştüğü ve ayrıştığı yerleri belirlemeye odaklanmaktadır. Söz konusu belirlemelerin gelecekteki revizyonlara ışık tutabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; araştırma deseni olarak çoklu durum çalışması (Stake 2006; Yin 2018) kullanılmıştır. Her bir uluslararası üniversite programı ayrı bir durum olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda durumlar arası karşılaştırma, temel analitik birimi oluşturmuştur. Veri kaynakları olarak ilgili üniversitelerin açık olarak yayımlanmış oldukları müfredat dokümanları, ders katalogları ve resmi program sayfaları ele alınmıştır.

Örneklem oluşturulurken üç temel ölçüt gözlemlenmiştir: (1) ilgili üniversite programının rekreasyon ve boş zaman çalışmaları alanında doğrudan ilgili ve köklü bir geleneğe sahip olması, (2) ilgili akreditasyon veya kalite güvence mekanizmalarınca kendini kanıtlamış olması ve (3) coğrafi çeşitliliğin sağlanması. Bu ölçütler doğrultusunda olasılığa dayalı olmayan amaçlı örnekleme stratejisi izlenmiş; üç ABD üniversitesi (Indiana Üniversitesi'nin Açık Alan, Parklar ve Rekreasyon bölümü; Ku-

zey Carolina Eyalet Üniversitesi'nin Parklar, Rekreasyon ve Turizm Yönetimi bölümü; George Mason Üniversitesi'nin Rekreasyon Yönetimi bölümü), iki Kanada üniversitesi (Waterloo Üniversitesi'nin Rekreasyon, Liderlik ve Sağlık bölümü; Brock Üniversitesi'nin Rekreasyon ve Boş Zaman Çalışmaları bölümü) ve bir Hollanda üniversitesi (Breda Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ile Tilburg Üniversitesi'nin ortak yürüttüğü BUas/Tilburg Boş Zaman Çalışmaları programı) çalışmaya dahil edilmiştir. Amerikan üniversitelerinin COAPRT, Hollanda üniversitelerinin NVAO ve Kanada üniversitelerinin HEQCO akreditasyonları bulunmaktadır. BUas/Tilburg Boş Zaman Çalışmaları programının İngilizce olarak yayınlanan sadece temel süreçleri ve ders adları değerlendirilmiştir. Diğer tüm uluslararası programlarda temel süreçler, ders adları ve içerikleri (RB-UÇEP' te olduğu gibi kısa ders kapsamı) ele alınmıştır.

Çalışmanın örneklem seçim kriterleri kapsamında Okyanusya ve İskandinavya coğrafyaları değerlendirilmiş; ancak her iki bölge de metodolojik gerekçelerle dışarıda tutulmuştur. Avustralya ve Yeni Zelanda'da rekreasyon alanındaki lisans programlarının bağımsız birincil odak olarak değil, spor yönetiminin bir alt bileşeni olarak konumlandırıldığı görülmüştür. Bu yapısal özellik, söz konusu programları Türkiye'deki turizm fakülteleri bünyesindeki rekreasyon yönetimi programlarıyla işlevsel açıdan benzer bir konuma taşımakta; dolayısıyla karşılaştırmanın analitik değerini zayıflatmaktadır. İskandinavya'da ise İngilizce yürütülen lisans programlarına ulaşamamıştır. Bu nedenle rekreasyonu özerk bir akademik disiplin olarak konumlandıran tüm lisans programlarının dünya genelinde ağırlıklı biçimde kümelendiği Kuzey Amerika ve Kıta Avrupası'na odaklanılmıştır.

Analiz sürecinde RB-UÇEP 2025'te önerilen her bir ders, uluslararası programlardaki karşılıklarıyla ders adı ve içerik düzeyinde karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada önceden belirlenmiş üç kategorili bir analitik çerçeve kullanılmıştır: (1) uluslararası programlarla tam uyumlu dersler, (2) kısmen uyumlu dersler ve (3) uyumsuz dersler. Bu çerçevede ders adı ve içeriğin uluslararası

sı programlardaki karşılıklarıyla büyük ölçüde örtüşmesi, temanın uluslararası programlarda karşılık bulduğu ancak ders adı, kapsam veya konumlandırma bakımından belirgin farklılıklar taşıması ve dersin incelenen programların hiçbirinde benzer bir içerikle yer almaması durumları incelenmiştir. Araştırmacı, rekreasyon ve boş zaman çalışmaları alanında yürütülen lisans eğitimi ile ulusal ve uluslararası müfredat geliştirme süreçleriyle doğrudan deneyime sahip bir akademisyen olarak bu çalışmayı yürütmüştür. Söz konusu birikim analitik derinliğe katkı sağlamakla birlikte, değerlendirmelerin araştırmacının mesleki perspektifini yansıttığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Çalışmada ele alınan karşılaştırmalı müfredat analizi, yalnızca ulusal standartların uluslararası normlarla örtüşüp örtüşmediğini saptamakla kalmamakta; aynı zamanda rekreasyon bölümlerinin Türkiye'deki özgün konumlandırılma sorununa da çerçeve programdaki temel süreçler bağlamında değinmektedir. Rekreasyon eğitiminin hem spor bilimleri fakültelerindeki beden eğitimi, antrenörlük ve spor yönetimi bölümlerinden hem de turizm fakültelerindeki rekreasyon yönetimi bölümlerinden, kavramsal düzeyde ne ölçüde ayrıştığı, bu değerlendirmenin bir alt konusunu oluşturmaktadır. Türkiye'de rekreasyon bölümü öğrencilerine verilen antrenörlük ve beden eğitimi öğretmeni olma hakları çerçevesinde, özellikle seçmeli derslerdeki uluslararası normlarla farklılaşma durumundan dolayı, değerlendirmelerde yer alan seçimlik derslerin hepsine değinilmemiştir. Uluslararası programlarla oluşan bu yapısal farklılık nedeniyle, çalışmada çekirdek programda yer alan tüm derslerin tam uyum, kısmi uyum ve uyumsuzluk yüzdelere nicel olarak odaklanılmamış, bunun yerine örtüşen dersler bazında nitel bir değerlendirme yapılmıştır.

DEĞERLENDİRME

RB-UÇEP 2025 temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel olarak tanımlamalar ve temel süreçlerin nasıl ve neden ele alındığı açıklanmakta; ikinci bölümde ise çekirdek eğitim programındaki dersler ve bunların pay-

daşlar tarafından kullanımına geçilmektedir. Bu çerçevede değerlendirmeler, temel süreçler ve dersler olmak üzere iki kısımda ele alınacaktır.

Temel Süreçler

RB-UÇEP 2025'in akış sırası izlendiğinde ilk 34 sayfa, süreçlere ilişkin temel bilgileri düzenli biçimde sunmaktadır. Açıklamalar genel olarak yerinde olup izlenen yolu net biçimde ortaya koymaktadır. Önerilen çekirdek programın hedefleri, özellikle ilk beş maddede akıcı bir biçimde verilmiş; altıncı maddenin (a) ve (b) bentleri bu kapsamda değerlendirilebilir. Bununla birlikte altıncı maddenin (c) bendinde bir belirsizlik söz konusudur. Bu bentte şöyle denilmektedir: "c. Bölümler, zorunlu ders programlarını yüzde 100 oranında RB-UÇEP ile uyumlu hâle getirebilir." Hukuki açıdan yorumlandığında bu ifade, bölümlerin söz konusu uyumu gerçekleştirip gerçekleştirilmemekte serbest olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Oysa altıncı maddenin (b) bendi son derece açık bir yükümlülük içermektedir: "b. Genişletilmiş eğitim programlarının en az yüzde 70'i, RB-UÇEP kapsamındaki tüm yeterlilikleri içerecek biçimde hazırlanabilir. Kalan yüzde 30'luk bölüm ise ulusal önceliklerin yanı sıra kurumun kendi stratejik hedefleri, üniversitenin vizyonu ve öğrenci beklentileri doğrultusunda şekillendirilmiş program yeterliliklerini kapsar." Bu bentte tüm dersler için en az yüzde 70 uyum öngörülmekte ve bölümlere belirli bir serbestlik tanınmakta; bu yaklaşım akademik özgünlük ve özerklik açısından son derece olumlu bir tutumu yansıtmaktadır. Öte yandan ardından gelen (c) bendinde yüzde 100'lük uyumun istenip istenmediği, bendin yüklemi olan "getirebilir" ifadesi nedeniyle, belirsiz kalmaktadır.

Hem "Rekreasyon Bölümü Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'ndan Genişletilmiş Eğitim Programı'na Geçiş" bölümünde (s. 29) hem de açıklamalar bölümünde (s. 45) yalnızca "Rekreasyon Bölümleri, RB-UÇEP 2025'i olduğu gibi uygulayabilir ya da programlarının en az yüzde 70'i bu çerçeveye dayalı olmak koşuluyla, bölümün kendi misyon ve vizyonuna uygun bir Genişletilmiş Eğitim Programı (GEP) tasarlayabilir" denildiğinden ve zorunlu derslere herhangi bir gönderme yapılmadığından, zorunlu dersler ba-

kımından bir kısıtlamanın öngörülmediği sonucuna varılabilmektedir. Nitekim bu çalışmanın sonraki bölümlerinde karşılaştırılabilir derslere ilişkin kapsamlı bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu değerlendirmeler incelendiğinde bazı zorunlu ya da diğer kategorilerdeki derslerin gözden geçirilmesi ve güncellenmesi gerektiği görülmektedir. Zorunlu dersler için nihai bir yüzde 100 uyum zorunluluğunun akademik özerkliği kısıtlayacağı ve hatalı sonuçlar doğurabileceği düşünüldüğünden, söz konusu (c) bu halinin programdan çıkarılmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Eğer zorunlu derslerdeki amaç %100'lük uyum zorunluluğundan ziyade, %70'lik uyumun seçimlikler yerine zorunlu derslerin tamamıyla (%100'ü) ikame edilebileceği ise o zaman bu maddenin yeniden ele alınması ve muallaklığın giderilmesi yerinde olacaktır.

Çekirdek programda kavram karışıklığına yol açabilecek bazı ifadeler de yer almaktadır. Örneğin ilgili bölümde (s. 5) şu tanıma yer verilmektedir: "Sosyal yeterlilikler, bir rekreasyon uzmanının mesleğini icra ederken gerekli olan planlama, organizasyon, liderlik, iletişim, problem çözme ve karar verme becerilerini kapsayan mesleki yeterliliklerdir." Burada sosyal yeterlilikler, mesleki yeterlilikler olarak tanımlanmaktadır. Ancak bir sonraki cümlede mesleki yeterlilikler ayrıca tanımlandığından iki kavramın birbiriyle karıştırıldığı ve çeliştiği anlaşılmaktadır.

Programda mezunların rekreasyon sektöründe çalışabilmesi için gereken genel mesleki yeterlilikler net biçimde sıralanarak açıklanmaktadır. Bununla birlikte mesleki yeterliliklerin son kısmında (s. 22) "Kişisel bakıma, hijyene, giyime ve görünüme... özen gösterir" maddesine yer verilmektedir. Üniversite düzeyinde bir müfredat önerisinde her çalışan için geçerli genel bir davranış kuralının yer alması, programın niteliğini düşürür nitelikte görünmektedir.

Birim yeterlilikleri farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Bu kapsamda "Terapatik Rekreasyon" (s. 24) başlığının kullanıldığı dikkat çekmektedir. Kavramın Türkçe karşılığının "Terapötik Rekreasyon" olması gerektiği yönünde yaygın bir görüş birliği bulunmasına karşın "terapatik" kelimesinin tercih edilme gerekçesi anlaşılama-

maktadır. Aynı sayfada “Turizm Rekreasyonu” ayrı bir yeterlik alanı olarak Hall ve Page’e (2014) verilen atıfla tanımlanmıştır; ancak ilgili eserde böyle bir tanıma ulaşılamamıştır. Üstelik atıfta yazarların adı “Hail ve Page” olarak hatalı biçimde verilmiştir. Mantıksal açıdan da “turizm rekreasyonu” tanımlaması sorunludur; zira turizm zaten rekreatif bir faaliyet olup, uluslararası literatürde bu tip bir kavramsallaştırma yoktur. Bu nedenle uzmanlık alanının yalnızca “Turizm” olarak adlandırılmasının çok daha isabetli olacağı düşünülmektedir.

Kavram karışıklığı aynı paragraf içinde sürmekte, bir sonraki cümlede konu bu sefer “rekreasyon turizmi” başlığıyla ele alınmaktadır. “Turizm rekreasyonu” ile “rekreasyon turizmi” birbirinden farklı ifadelerdir. Rekreasyon turizminde Goeldner ve Ritchie’ye (2009) atıf yapılmış; ancak bu eserde de “rekreasyon turizmi” tanımına ulaşılamamıştır. Ayrıca “rekreasyon turizmi” kavramı da içsel çelişkiler barındırmaktadır; alanda “rekreasyonel turizm” terimi (Ryan 1991; 2003) daha geniş kabul görmektedir. Goeldner ve Ritchie (2009) zaten kitaplarında “rekreasyonel turizm” kavramını ele almışlar ve “rekreasyon turizmi” adıyla bir açıklamada bulunmamıştır. Bir sonraki sayfada ise “turizm rekreasyonu” kavramı “Turizm Rekreasyon” biçiminde yeniden karşımıza çıkmaktadır (s. 25). Başka bir deyişle “turizm rekreasyonu”, “rekreasyon turizmi” ve “turizm rekreasyon” ifadeleri, eşanlamlıymış gibi birbirinin yerine kullanılmaktadır. Buna ek olarak, “Turizm Rekreasyon Alanına İlişkin Yeterlikler” başlığı altındaki son maddede yer alan “Turizm rekreasyonu katılımcılarının niyet, motivasyon ve memnuniyet düzeylerini analiz eder ve yorumlar” ifadesinde “katılımcılar” kavramının kimi kapsadığı belirsiz kalmaktadır. Bu bölümün bütünüyle yeniden kaleme alınmasında fayda görülmektedir.

Dersler

RB-UÇEP 2025’te zorunlu, seçmeli teorik, seçmeli uygulama ve mesleki seçmeli olmak üzere dört kategoride dersler ele alınmaktadır. Programda yer alan sırayla dersler, altı uluslararası programın müfredatında bulunan derslerle ve karşı-

laştırılmalı olarak değerlendirilmektedir (Breda University of Applied Sciences 2025; Brock University 2024; George Mason University 2025; Indiana University Bloomington 2024; North Carolina State University 2025; University of Waterloo 2025). Bu çerçevede ilk olarak zorunlu dersler aşağıda adları ve kataloglarda yer alan kısa açıklamaları kapsamında incelenmektedir:

Zorunlu Dersler

Yabancı Dil I ve II: Brock RECL, Waterloo REC, Indiana SPH-R, NC State PRT, George Mason RMGT ve Breda BSc Leisure Studies’ de yabancı dil derslerini genel ön koşul kapsamında ele almakta; hiçbir bağımsız zorunlu ders olarak listelenmemektedir. Bu nedenle ders içeriğinin genel dil eğitiminden ziyade akademik/mesleki dil becerilerine yönelik olması ve dersin seçimliklere alınması önerilebilir.

Rekreasyon Bilimine Giriş: Uluslararası incelenen hiçbir programda bu ders aynı ad ve biçimde yer almamaktadır. Rekreasyon bir çalışma alanı veya disiplin olarak ele alınabilir; ancak kendine özgü kuram ve yöntemleri bulunmadığından bir bilim dalı olarak nitelendirilmesi sorunlu görünmektedir. Bu nedenle pek çok programda rekreasyon bir çalışma alanı olarak tanımlanmaktadır. Brock’ta Rekreasyon ve Boş Zaman Çalışmalarına Giriş (RECL 1P90 Introduction to Recreation and Leisure Studies), Waterloo’da Rekreasyon ve Boş Zaman Çalışmasına Giriş (REC 100 Introduction to the Study of Recreation and Leisure), Indiana’da Sağlık ve Mutluluk Tasarımı (SPH-R 200 Health ve Happiness by Design), George Mason Yaşamda Rekreasyon ve Boş Zaman RMGT 210 (Recreation and Leisure in Life), ve NC State’de Parklar, Rekreasyon, Turizm ve Etkinlik Yönetimine Giriş (PRT 152 Introduction to Parks, Recreation, Tourism, and Event Management) olarak, benzer içerikle yer almaktadır. Bu nedenle dersin başlığının ‘Rekreasyona Giriş’ veya ‘Rekreasyon ve Boş Zaman Çalışmalarına Giriş’ olarak değiştirilmesi önerilmektedir. Dersin içeriği incelenen tüm programlarla uyumludur.

Genel Cimnastik ve Hareket Eğitimi: İncelenen altı programın (Brock, Waterloo, Indiana, NC State, George Mason, Breda) hiçbirinde zorunlu ders

olarak yer almamaktadır. Bu ders, kinesiyoloji ve beden eğitimi programlarının temel derslerinden biridir. Rekreasyon programları hareket becerisi geliştirmeyi değil, rekreasyonel hizmetlerin planlanmasını, yönetilmesini ve değerlendirilmesini öğretmeyi amaçlamaktadır; ancak ülkenin kendine özgü koşulları bu konuda farklı bir tutumu zorunlu kılabilir. Bu nedenle dersin zorunlu müfredattan çıkarılarak branş becerisi öğretimini kapsayan 54 seçmeli uygulama dersine eklenmesi önerilmektedir. Ayrıca artistik ve ritmik cimnastik olmak üzere iki ayrı düzeyde verilmesi, mezunların antrenörlük alanında kariyer geliştirmesine olanak sağlayacaktır.

Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım: Uluslararası programlarla kısmen uyumludur. Tüm programlarda bu içerik daha kapsamlı bir sağlık çerçevesinde ele alınmaktadır. Salt ilk yardım bilgisi, rekreasyon profesyonelliğinin yalnızca küçük bir boyutunu oluşturmaktadır. Uluslararası programlarda bu içerik; Indiana'da Sağlık ve Mutluluk Tasarımı (SPH-R 200 Health & Happiness by Design) içinde rekreasyon ve halk sağlığı ilişkisi çerçevesinde, NC State'de Doğa, Sağlık ve Wellness (PRT 261 Nature, Health, and Wellness) ile İnsanlar ve Çevre (PRT 203 Humans and the Environment) dersleri kapsamında, George Mason'da Vahşi Doğada İlk Yardım Görevlisi (RMGT 200 Wilderness First Responder) dersiyse sağlık ve güvenlik odaklı biçimde, Waterloo'da ise Boş Zaman ve İyi Oluş (REC 405 Leisure and Well-being), Brock Boş Zaman ve sağlık Geliştirme (RECL 3P04 Leisure and Health Promotion), çerçevesinde, Breda'da sağlık-rekreasyon ilişkisine bütünlük biçimde sunulmaktadır. Dersin yalnızca ilk yardım bilgisiyle sınırlı tutulmadan rekreasyonda risk ve güvenlik konularını da kapsayacak biçimde yeniden kurgulanması ve içeriğinin gözden geçirilmesi önerilmektedir. Ders adının Sağlık Bilgisi, İlk Yardım ve Güvenlik olarak güncellenmesi düşünülebilir.

Rekreasyonel Spor: Uluslararası durum incelendiğinde içeriğin bazı programlarla kısmen uyumlu olduğu görülmektedir. Indiana'da Rekreasyonel Spor Programlama (SPH-R 230 Recreational Sport Programming), NC State'de Spor Yönetimine Giriş (PRT 266 Introduction to Sport Mana-

gement) ve Psikolojik ve Kültürel Spor Boyutları (PRT 277 Psychological & Cultural Dimensions of Sport) dersleri bu alanı kapsamaktadır. Bu dersin müfredatta yer alması savunulabilir olmakla birlikte, müfredatta aynı anda 54 branş dersinin olması bir çelişki yaratmaktadır. Ders adının Rekreasyonel Spor Yönetimi ve Programlama olarak değiştirilmesi ve içeriğinin bu çerçevede ve özellikle eğitsel oyun ve spor programlarının tasarımı ile tekrar ele alınması ve seçimliklere alınması yerinde olabilir.

İletişim ve Halkla İlişkiler: Uluslararası programlarla büyük ölçüde uyumludur. Indiana'da Rekreasyon, Parklar ve Turizmde Yönetim (SPH-R 311 Management in Recreation, Parks, and Tourism) dersi iletişim boyutlarını kapsamakta; NC State'de Spor Örgütlerinde Yazma ve Konuşma (PRT 286 Writing and Speaking in Sports Organizations) dersi örgütsel iletişim, kamu konuşması ve medya ilişkilerini ele almaktadır. Waterloo'da Rekreasyon, Spor ve Etkinlik Pazarlaması (REC 215 Marketing Recreation, Sport, and Events) dersi iletişim ve pazarlama boyutlarını kapsamaktadır. Bununla birlikte ders içeriğine sosyal medya yönetimi, gönüllülük çalışmalarında koordinasyon ve kriz iletişimi eklenebilir. Ders adı mevcut haliyle veya Rekreasyonda İletişim ve Halkla İlişkiler olarak güncellenebilir.

Turizm Rekreasyonu: Uluslararası programlarla kısmen uyumludur; ancak başlık yanlış yönde bir ilişki kurmaktadır. Bu başlık, kavramsal olarak rekreasyonu turizmin bir alt bileşeni olarak konumlandırmaktadır. Oysa uluslararası literatürde ilişki tersine kurulmakta, turizm rekreasyonun uygulandığı alanlardan biri olarak değerlendirilmektedir. BUas/Tilburg'da Turizm ve Boş Zaman (Tourism and Leisure; Breda University of Applied Sciences 2025), NC State'de ise Turizm ve Etkinlik Yönetiminin Temelleri (PRT 220 Foundations of Tourism and Event Management; North Carolina State University 2025) başlıkları bu yaklaşımı yansıtmaktadır. Dersin içeriği korunabilir; ancak başlık değişmelidir. Boş Zaman, Rekreasyon ve Turizm veya Rekreasyon ve Turizm olarak ders adı güncellenebilir.

Kariyer Planlaması: Uluslararası programlarla genel olarak uyumludur. NC State'de Mesle-

ki Gelişim ve Staj Yönelimi (PRT 375 Professional Development and Internship Orientation) ve Indiana'da Kariyer Perspektifleri ve Staj Hazırlığı (SPH-R 312 Career Perspectives ve Internship Preparation) zorunlu dersler olarak yer almaktadır. Ülkemizde genel olarak bu adla ele alındığından, isim değişikliği gerekli değildir.

Oyun Teorileri ve Uygulamaları: Uluslararası programlarla genel olarak uyumludur. Indiana'da Sağlık ve Mutluluk Tasarımı (SPH-R 200 Health & Happiness by Design) dersi oyun ve boş zaman teorisini kapsamaktadır. Brock'ta bu içerik bağımsız bir ders olarak değil, birinci yıl zorunlu dersi olan Rekreasyon ve Boş Zaman Çalışmalarına Giriş (RECL 1P90 Introduction to Recreation and Leisure Studies) kapsamında ele alınmaktadır. Waterloo'da Rekreasyon ve Boş Zaman Çalışmasına Giriş (REC 100 Introduction to the Study of Recreation and Leisure) oyun ve boş zaman teorisine giriş niteliğindedir. Ders adı ve içeriği genel olarak yerindedir.

Temel Bilgi Teknolojileri: İncelenen altı programın hiçbirinde Brock, Waterloo, Indiana, NC State, George Mason, Breda) bağımsız zorunlu ders olarak yer almamaktadır. Bilgi teknolojileri yetkinliği zaten genel ön koşullar arasında olduğundan, rekreasyon programlarında bağımsız bir ders olarak yer verilmesine gerek olmadığı düşünülmektedir. RB-UÇEP'teki Rekreasyon ve Dijital Teknolojiler seçmeli dersi bu boşluğu zaten doldurmaktadır. Bu dersin zorunlu dersler arasından çıkarılması önerilmektedir.

Terapötik Rekreasyon: COAPRT akredite programların tamamında zorunlu çekirdek ders olarak yer almaktadır. Varlığı ve zorunlu konumu son derece isabetli olmakla birlikte, çekirdek programda ders adı "Terapatik Rekreasyon" olarak geçmekte olup bu yazım hatasının "Terapötik Rekreasyon" biçiminde düzeltilmesi gerekmektedir.

Rekreasyon Liderliği: Uluslararası programların tamamında karşılığı bulunmaktadır. Doğru ve gerekli bir ders olarak değerlendirilmektedir. Ancak uluslararası karşılıklar incelendiğinde – Brock'ta Parklar, Rekreasyon ve Boş Zaman Hizmetlerinde Liderlik (RECL 1P99 Leadership in Parks, Recreation and Leisure Services),

Waterloo'da Rekreasyon, Spor ve Boş Zaman Örgütlerinde Liderlik Teorisi ve Pratiği (REC 318 Leadership Theory and Practice in Recreation, Sport and Leisure Organizations), NC State'de ise Parklar, Rekreasyon, Turizm ve Etkinlik Yönetiminde Örgütsel Liderlik (PRT 359 Organizational Leadership in Parks, Recreation, Tourism and Event Management) – liderliğin yalnızca bireysel değil, örgütsel, toplumsal ve politika boyutlarını da kapsayan kuramsal ve uygulamalı bir alan olarak ele alındığı görülmektedir. İçeriği bu kapsamda geliştirilebilir. Adı bu şekilde kalabilir veya Rekreasyonda Liderlik Teorisi ve Pratiği olarak güncellenebilir.

Boş Zaman Sosyolojisi: Uluslararası programların tamamında karşılığı mevcuttur. Brock'ta Boş Zamanın Sosyolojik Boyutları ve Çeşitlilik (RECL 3P11 Sociological Aspects of Leisure and Diversity), BUas/Tilburg'da zorunlu ders olarak Sosyoloji (Sociology) adıyla yer almakta; George Mason'da ise Rekreasyon ve Yaşamda Boş Zaman (RMGT 210 Recreation and Leisure in Life) bu içeriği kapsamaktadır. İçeriği büyük ölçüde programlarla uyumludur. Ancak içeriğin boş zaman davranışının toplumsal belirleyicileri, eşitsizlik, güç ilişkileri ve toplumsal değişimle bağlantısını ele alacak şekilde güncellenmesi önerilebilir.

Park ve Açık Alan Rekreasyonu: Uluslararası programlarla büyük ölçüde uyumludur. NC State'de Açık Hava Rekreasyon Yönetiminin Temelleri (PRT 230 Foundations of Outdoor Recreation Management), Indiana'da Parklar, Rekreasyon ve Doğanın Temelleri (SPH-R 220 Foundations of Parks, Recreation ve The Outdoors), Waterloo'da Açık Hava Rekreasyonu, Turizm ve Doğal Çevre (REC 230 Outdoor Recreation, Tourism, and the Natural Environment) dersleri zorunlu ders olarak yer almaktadır. İçerik ve kapsam uygundur.

Psiko Motor Gelişim: İncelenen altı programın hiçbirinde yer almamaktadır. Kinesiyoloji ve çocuk gelişimi programlarının temel derslerinden biri olan bu ders, rekreasyon programlamasının gerektirdiği yaşam boyu gelişim perspektifini karşılamamaktadır. Etkili program tasarımı için yalnızca psikomotor değil; bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimin tüm yaş dönemlerin-

deki rekreasyonel ihtiyaçlarla nasıl kesiştiğinin ele alınması gerekmektedir. Indiana'da Yaşam Boyu İnsan Gelişimi (SPH-Y 277 Human Development across the Lifespan) bu gerekliliği karşılayan zorunlu bir ders olarak müfredatta yer almaktadır. Bu çerçevede seçimlik derslere alınması önerilmektedir.

Mesleki İngilizce: Uluslararası programlarda bağımsız ders olarak yer almamakta; genel dil gereklilikleri kapsamında karşılanmaktadır. Türkiye bağlamında haklı ve gerekli bir ders olmakla birlikte mevcut hali sadece turizm ile ilişkilendirildiğinden, içerik rekreasyon özelinde güncellenabilir. Ayrıca Mesleki İngilizce yerine Mesleki Yabancı Dil olarak yer almasının daha uygun olabileceği düşünülmektedir.

Ticari Rekreasyon: Uluslararası programlarla kısmen uyumludur. Indiana'da Turizm, Konaklama ve Etkinlik Yönetimi Endüstrilerine Giriş (SPH-T 201 Introduction to Tourism, Hospitality, and Event Management Industries) dersi ticari ve endüstriyel rekreasyon alanlarına odaklanmaktadır. İçerik olarak gerekli ve savunulabilir ancak mevcut hali daha ziyade etkinlik yönetimi olarak oluşturulmuştur. Önerilen çekirdek programda zaten Rekreasyonda Etkinlik Yönetimi dersi olduğundan, bu ders kaldırılabilir ve rekreasyonda etkinlik yönetimi dersinin içeriği, ticari rekreasyonu kapsayacak şekilde tekrar oluşturulabilir.

Rekreasyon Yönetimi ve Organizasyonu: Uluslararası programların tamamında karşılığı mevcuttur. Brock'ta Rekreasyon Örgütü ve Yönetimi (RECL 2P07 Recreation Organization and Administration), Indiana'da Rekreasyon, Parklar ve Turizmde Yönetim (SPH-R 311 Management in Recreation, Parks, and Tourism) ve NC State'de Parklar, Rekreasyon, Turizm ve Etkinlik Yönetiminde Örgütsel Liderlik (PRT 359 Organizational Leadership in Parks, Recreation, Tourism and Event Management) başlıkları kullanılmaktadır. Dersin adındaki "Organizasyonu" eki gereksizdir; yönetim kavramı organizasyonu zaten kapsamaktadır. Bu nedenle dersin adının Rekreasyon Yönetimi olarak güncellenmesi önerilebilir.

Boş Zaman Eğitimi: BUas/Tilburg ve Brock programlarında karşılığı kısmen mevcuttur. Brock'ta

Terapötik Rekreasyonda Boş Zaman Eğitimi (RECL 2P62 Leisure Education in Therapeutic Recreation) dersi, boş zaman eğitimine ilişkin kavramsal modeller, sistematik planlama, uygulama stratejileri ve kolaylaştırma teknikleri terapötik rekreasyon bazında ele alınmaktadır. Boş zaman eğitimi sadece bireylerin boş zamanı anlamlı biçimde kullanma kapasitesini geliştirmeye yönelik bir süreç ve bireysel beceri gelişimi olarak değil, toplumsal bağlam ve kapsayıcılık boyutlarını da içerecek şekilde ele alınabilir. Ders seçimlikler bölümüne aktarılabilir.

Boş Zaman Tarihi ve Felsefesi: Waterloo, Indiana, Brock ve BUas/Tilburg programlarında karşılığı vardır. Brock'ta Rekreasyon ve Boş Zaman Çalışmalarına Giriş (RECL 1P90 Introduction to Recreation and Leisure Studies) içinde tarih ve felsefe boyutu ele alınmaktadır. Ülkemizde de Rekreasyona Giriş dersi içerisinde kısmen yer almaktadır. İçeriğin yalnızca batı merkezli bir tarih anlatısıyla sınırlı kalmaması, farklı kültürlerin boş zaman anlayışlarını da kapsamaya çerçevesinde, seçimliklerde yer alması önerilmektedir.

Rekreasyon ve İşletmecilik: Uluslararası programlarla kısmen uyumludur; Indiana'da SPH-R 430 ve NC State'de Finans ve Ekonomi (PRT 454 Finance and Economics) kapsamında yer almaktadır. Rekreasyon örgütlerinin mali yönetimi, bütçeleme, gelir-gider analizi ve ekonomik sürdürülebilirlik gibi içerikler derste ele alınabilir. İçerik bu kapsamda güncellenirse, Genel Muhasebe dersi programdan kaldırılabilir.

Rekreasyonda Program Geliştirme ve Planlama: Uluslararası programların tamamında yer almakta olup COAPRT Standardı kapsamında zorunlu içerik olarak tanımlanmaktadır. Brock'ta Rekreasyon Programlama (RECL 1P95 Recreation Programming), NC State'de ise Rekreasyon Program Planlaması (PRT 358 Recreation Program Planning) başlıkları kullanılmaktadır. "Geliştirme" ifadesi, uluslararası karşılıklarda bu dersin kapsamında yer almamaktadır. NC State'de bu ders tam anlamıyla bir hizmet-öğrenimi (service-learning) dersi olarak tasarlanmıştır. İŞME kapsamında ayrıca program planlama sürecinin tüm aşamaları uygulanabilmektedir. İçeriğin bu yaklaşımla zenginleştirilmesi öneril-

mektedir. Dersin adı Rekreasyon Program Planlaması olarak güncellenebilir.

İş Yeri Rekreasyonu: Uluslararası düzeyde zayıf karşılık bulmaktadır; uluslararası programlarda genellikle seçmeli ya da ticari rekreasyon dersine entegre içerik olarak yer almaktadır. İçeriğin yalnızca işverenler tarafından sunulan rekreasyonla sınırlı kalmaması; çalışan refahı, verimlilik-rekreasyon ilişkisi ve kurumsal program tasarımını da kapsamı yerinde olabilir. Ders seçimlik olarak İş Yeri ve Kurumsal Rekreasyon adıyla ele alınabilir.

Kamu ve Yerel Yönetim Rekreasyonu: Uluslararası programlarla kısmen uyumludur. Indiana'da Parklar, Rekreasyon ve Doğanın Temelleri (SPH-R 220 Foundations of Parks, Recreation and The Outdoors) dersi kamu ve kâr amacı gütmeyen rekreasyon hizmet sağlayıcılarının özgünlüğünü, tarihini ve misyonunu, toplumsal sorunlarla ilişkisini ve kamu hizmetinde çalışmanın doğasını ele almaktadır. George Mason'da Spor, Rekreasyon ve Turizm Örgütlerinin İdaresi (RMGT 410 Administration of SRT Organizations I) dersi kamu, kâr amacı gütmeyen ve özel sektör örgütlerinin yönetimini kapsamaktadır. Diğer tüm programlarda karşılığı olan "Rekreasyon Politikası ve Yönetişim" dersi içinde, çekirdek programda tekrar ele alınmasında fayda bulunabilir.

Rekreasyonda Etkinlik Yönetimi: Uluslararası programların tamamında karşılığı mevcuttur. NC State'de Turizm ve Etkinlik Yönetiminin Temelleri (PRT 220 Foundations of Tourism and Event Management), Indiana'da Etkinlik Planlama ve Program Geliştirme (SPH-R 410 Event Planning and Program Development), Waterloo'da Etkinlik Çalışmalarına Giriş (REC 219 Introduction to Event Studies) ve Etkinlik Planlama ve Tasarım (REC 319 Event Planning and Design), Brock'ta Rekreasyon Programlama (RECL 1P95 Recreation Programming) dersleri bu içeriği karşılamaktadır. Dersin varlığı isabetlidir; ancak içeriğin yalnızca operasyonel organizasyon boyutuyla sınırlı tutulmadan etkinlik tasarımı ve etki değerlendirilmesini de kapsamı önerilmektedir. Dersin adı mevcut haliyle kalabilir veya Rekre-

asyonda Etkinlik Planlaması ve Yönetimi olarak güncellenebilir.

Bilimsel Araştırma Yöntemleri: İçerik uyumlu olmakla birlikte bu başlık uluslararası programların hiçbirinde yer almamaktadır. NC State'de Rekreasyon, Spor ve Turizmde Kanıta Dayalı Karar Alma (PRT 380 Evidence-Based Decision Making in Recreation, Sport, Tourism), Waterloo'da Nicel Veri Analizi ve Aktarımı (REC 371 Quantitative Data Analysis and Mobilization) ile Boş Zaman Araştırmalarında Nitel Yaklaşımlar (REC 373 Qualitative Approaches to Leisure Research) ve Indiana'da Veri Temelli Karar Alma Yöntemleri (SPH-R 314 Data-Based Decision-Making Methods) başlıkları kullanılmaktadır. "Bilimsel" sıfatı gereksizdir. Dersin adının Araştırma Yöntemleri olarak güncellenmesi gerekmektedir.

Antrenman Bilimi: İncelenen altı programın hiçbirinde (Brock, Waterloo, Indiana, NC State, George Mason, Breda) yer almamaktadır. Spor bilimleri ve antrenörlük programlarının temel derslerinden biri olan bu ders, rekreasyon disiplininin temel hedefleriyle tamamen örtüşmemektedir. Ülkemizde mezunlara antrenörlük hakkı tanındığından seçimlik derslerde kalabilir; ancak zorunlu müfredattan çıkarılması uluslararası norma uyum açısından isabetli olacaktır.

İşletmede Mesleki Eğitim (İŞME): Uluslararası programların tamamında karşılığı mevcuttur; COAPRT minimum 400 saat staj şartını zorunlu kılmaktadır. Varlığı ve zorunlu olarak ele alınması, çok yerindedir.

İşletmede Mesleki Eğitim Değerlendirmesi: Uluslararası programların tamamında karşılığı mevcuttur. Uluslararası norma uygun; içerik ve kapsam isabetlidir.

Rekreasyon ve Girişimcilik: George Mason ve BU-as/Tilburg programlarında karşılığı mevcuttur. Uygun bir içerik olmakla birlikte, uluslararası programlarda bu konu salt iş kurma süreçleriyle değil, sosyal girişimcilik (social entrepreneurship) ve sürdürülebilir iş modelleriyle birlikte ele alınmaktadır. Dersin içeriğinin güncellenmesi önerilebilir. Seçimlik bir ders olması gerektiği düşünülmektedir.

Rekreasyon Pazarlaması: Uluslararası programların tamamında karşılığı mevcuttur. Brock'ta Pa-

zarlama (MKTG 2P51 Marketing) zorunlu kon-santrasyon dersi, Indiana'da Boş Zaman Hizmetleri için Pazarlama İlkeleri (SPH-R 388 Marketing Principles for Leisure Services), Waterloo'da Rekreasyon, Spor ve Etkinlik Pazarlaması (REC 215 Marketing Recreation, Sport, and Events) ve NC State'de Hizmetler, Tesisler ve Etkinlik Pazarlaması (PRT 307 Services, Facilities and Event Marketing) başlıkları kullanılmaktadır. Seçimlik bir ders olması gerektiği düşünülmektedir.

Bilimsel/Mesleki Araştırma Projesi I ve II: Uluslararası programların tamamında karşılığı mevcuttur. Brock'ta Onur-Lisans Tezi Önerisi (RECL 4P17 Honours Thesis Proposal), Waterloo'da Onur Tezi Önerisi (REC 471A Honours Thesis Proposal) ve Onur Tezi (REC 471B Honours Thesis), NC State'de ise bitirme projesi (capstone) deneyimi bulunmaktadır. Dersin adı kendi içinde bir ikilem yaratmakta ve mevcut ders içeriği araştırma yöntemlerinden pek ayrılmamaktadır. Dersin adının Araştırma Projesi I ve II olarak güncellenmesi, ders içeriğinin proje bazlı uygulamaya yönelik tekrar ele alınması önerilebilir.

Seçmeli Teorik Dersler

Değerler Eğitimi: İncelenen altı programın hiçbirinde bağımsız ders olarak yer almamaktadır. Değer eğitimi içeriği uluslararası programlarda Rekreasyonda Etik (Ethics in Recreation and Leisure) çerçevesinde, rekreasyon bağlamında sunulmaktadır. Dersin içeriği Rekreasyonda Etik İlkeler dersi ile çakışmaktadır. Bu içeriğin Rekreasyonda Etik İlkeler mesleki seçmeli dersiyse birleştirilmesinin çok daha işlevsel olacağı düşünülmektedir. Dersin adının Rekreasyonda Etik olarak değiştirilmesi ve zorunlu programa dahil edilmesi önerilebilir.

Akademik Yazma ve Sunum Teknikleri: Uluslararası programlarla kısmen uyumludur; söz konusu programlarda bu içerik araştırma yöntemleri dersiyse entegre biçimde sunulmaktadır. İçerik gerekliliği savunulabilir. Ancak genel bir akademik yazma dersi olarak değil, rekreasyon alanına özgü rapor yazımını, rapor sunumunu kapsayan bir yapıyla ele alınması iyi olabilir.

Çocuk Hakları: İncelenen altı programın hiçbirinde bağımsız ders olarak yer almamaktadır. Bu-

nunla birlikte çocuk hakları meşru ve önemli bir içeriğe sahiptir. Rekreasyon müfredatında bağımsız ders olarak yer alması uluslararası normla örtüşmese de seçimlik derslerde yer alması uygun görünmektedir. Uluslararası programlarda Kapsayıcı Rekreasyon (Indiana SPH-R 210 Inclusion in Health and Wellness Design, Brock RECL 2P25 Child and Youth Work in Community Recreation) ayrı bir öneme sahiptir. Dersin adının Çocuk Koruma olarak değiştirilmesinin ve içeriğinin bu yönde geliştirilmesinin yerinde olabileceği düşünülmektedir.

Genel Muhasebe: Uluslararası programlarla kısmen uyumludur. Muhasebe içeriği uluslararası programlarda rekreasyon yönetimi ya da finansal yönetim dersleri kapsamında ele alınmaktadır. Muhasebe ilkeleri öğrenciler için soyut kalabilmektedir. NC State Parklar, Rekreasyon, Turizm ve Etkinlik Yönetiminin Finansı ve Ekonomisi (PRT 454 Finance and Economics of Parks, Recreation, Tourism, and Event Management), Indiana Boş Zaman Hizmet Örgütlerinin Mali Yönetimi (SPH-R 413 Fiscal Management for Leisure Service Organizations), Brock Yerel Rekreasyon Hizmetlerinin Finansmanı (RECL 3P70 Financing Community Recreation Services) çerçevesinde, bu içeriği rekreasyona özgü bir çerçevede sunmaktadır. "Rekreasyon ve İşletmecilik" dersi revize edilirse bu ders müfredattan çıkarılabilir.

Stratejik Yönetim: Indiana, George Mason ve BUas/Tilburg programlarında karşılığı olan bir derstir. Indiana'da İnsan Kaynakları Yönetimi (SPH-R 426 Human Resource Management in Leisure Services) ve Rekreasyon, Parklar ve Turizmde Yönetim (SPH-R 311 Management in Recreation, Parks, and Tourism) dersleri stratejik yönetim boyutlarını kapsamaktadır. George Mason'da SRT Örgütleri Yönetimi I (RMGT 410 Administration of SRT Organizations I) ve yüksek lisans düzeyinde Rekreasyon Yönetiminde Stratejik Liderlik (RMGT 613 Strategic Leadership in Recreation Administration) dersleri bu alanı kapsamaktadır. BUas/Tilburg'da ikinci yıl müfredatındaki Örgütsel İlkeler (Organisational Principles) ve Dönüşümcü Örgütler (Transformational Organisations) dersleri stratejik yöne-

tim boyutlarını ele almaktadır. İçerik uygundur ve giderek daha fazla uluslararası programda zorunlu müfredata taşınmaktadır. Dersin rekreasyon örgütlerine özgü stratejik planlama, misyon yönetimi, kaynak geliştirme ve toplumsal etki ölçümü gibi konuları kapsamı önerilmektedir.

Örgütsel Davranış: Uluslararası programların tamamında karşılığı vardır. İçerik ve başlık uygundur; uluslararası norma tam uymaktadır. Rekreasyon örgütlerinde insan davranışı, takım dinamikleri ve liderlik yapılarını anlamak için zorunlu bir kuramsal zemin sunmaktadır. İçeriğin rekreasyon sektörüne özgü örneklerle desteklenmesi önerilebilir.

Sağlık ve Beslenme Yaklaşımları: Uluslararası rekreasyon programlarında bağımsız beslenme dersi yer almamakta olup, bu açıdan zayıf bir uluslararası karşılık söz konusudur. Aslında sağlık ve beslenme ilişkisi, rekreasyonla bağlantılıdır. İçeriğin rekreasyon bağlamında; aktif yaşam tarzı, toplum sağlığı programları, rekreasyonun beslenme davranışlarına etkisi gibi konularla desteklenmesi önerilebilir. Dersin adı Sağlık, Beslenme ve Aktif Yaşam olarak güncellenebilir.

Gönüllülük Çalışmaları: Waterloo, Indiana ve George Mason programlarında karşılığı mevcuttur. Waterloo'da bu içerik Topluluk ve Boş Zaman (REC 356 Leisure and Community) dersi kapsamında ele alınmakta olup, gönüllü çalışma bu dersin zorunlu bir bileşenidir. Indiana'da Kaynak Geliştirme ve Bağış Toplama (SPH-R 101 Introduction to Resource Development/Fundraising) dersi gönüllü koordinasyonu ve yönetimini kapsamaktadır. Ayrıca İnsan Kaynakları Yönetimi (SPH-R 426 Human Resource Management in Leisure Services) dersi tam zamanlı, yarı zamanlı ve mevsimlik çalışanların yanı sıra gönüllülerin yönetimini de ele almaktadır. George Mason'da Spor, Rekreasyon ve Turizm Örgütlerinin İdaresi I (RMGT 410 Administration of SRT Organizations I) dersi gönüllü yönetimini örgütsel bağlamda kısmen kapsamaktadır. Rekreasyon sektörü gönüllü emeğe büyük ölçüde bağımlı olduğundan, gönüllü yönetimi rekreasyon profesyonelliğinin temel bileşenlerinden biridir. Ders uluslararası normlara uygundur. İçeriğin gönüllü

motivasyonu, işe alım, eğitim ve değerlendirme süreçlerini de kapsamı önerilebilir.

Türk İşaret Dili: İncelenen altı programın hiçbirinde bağımsız ders olarak yer almamaktadır. İşaret dili bilgisi kapsayıcı rekreasyon hizmetleri açısından değerlidir. Uluslararası programlar bu tür içerikleri Uyarlanmış Rekreasyon (Adapted Recreation) ya da Kapsayıcı Rekreasyon (Inclusive Recreation) derslerinin uygulamalı bileşeni olarak ele almaktadır. Ders tamamen kaldırılmak yerine bu çerçevede konumlandırılabilir. Önerilecek Uyarlanmış/Kapsayıcı Rekreasyon dersine entegre edilmelidir. Mesleki seçimlik dersler aşağıda ele alınmaktadır.

Mesleki Seçimlik Dersler

Çalışmada sayfa sınırlamasından dolayı RB-UÇEP 2025'in 42-44. sayfalarında yer alan 47 mesleki seçimlik dersler, yalnızca uluslararası programlardan belirgin biçimde ayrışmaları bakımından değerlendirilmiştir. İncelenen altı uluslararası programın hiçbirinde karşılığı bulunmayan ve yapısı itibarıyla dikkat çeken söz konusu dersler, aşağıda örnek çerçevesinde ele alınmaktadır.

Engelli Gruplarda Rekreasyon Uygulamaları: İncelenen altı programın tamamında karşılığı vardır. COAPRT standardı bu içeriği zorunlu kılmaktadır. Indiana'da Sağlık ve Wellness Tasarımında Kapsayıcılık (SPH-R 210 Inclusion in Health & Wellness Design) zorunlu ders, George Mason'da terapötik rekreasyon (TR) konsantrasyonu zorunlu, Brock'ta ise Terapötik Rekreasyon ve Engelli Bireyler (RECL 2P52 Therapeutic Recreation and Persons with Disabilities) bulunmaktadır. "Engelli gruplar" ifadesi yerine uyarlanmış/kapsayıcı (adapted/inclusive) terminolojisinin kullanılması önerilebilir. Dersin adı bu şekilde kalabilir veya Uyarlanmış ve Kapsayıcı Rekreasyon olarak güncellenebilir.

Rekreasyonda Etik İlkeler: İncelenen altı programın tamamında vardır. COAPRT bu içeriği zorunlu kılmaktadır. NC State'de etik ilkeler derslere entegre biçimde, Brock'ta ise müfredatın yapısal bir parçası olarak yer almaktadır. Seçmeli statüsü COAPRT normlarıyla çalışmaktadır. Etik ilkelere yalnızca teorik bir ders olarak değil, hukuki

sorumluluk, mesleki standartlar ve vaka analizleri boyutlarıyla birlikte ele alındığı bir içerikle sunulması önemlidir. Dersin adının Rekreasyon-da Etik olarak değiştirilerek, zorunlu derler arasına alınması önerilmektedir.

Doğal ve Ulusal Park İdaresi: Uluslararası programlarla büyük ölçüde uyumludur. NC State'de Açık Hava Rekreasyon Yönetiminin Temelleri (PRT 230 Foundations of Outdoor Recreation Management) ve konsantrasyon dersleri mevcuttur. Türkiye'deki millî park ve koruma alanlarının önemi düşünüldüğünde içerik haklı ve değerlidir. İçeriğin ekolojik planlama, sürdürülebilir ziyaretçi yönetimi ve doğa temelli rekreasyonu da kapsamı gerekmektedir. Dersin adı Doğal Alan ve Millî Park Yönetimi olarak değiştirilebilir.

Boş Zaman Psikolojisi: İncelenen altı programın tamamında karşılığı olan bir derstir. BUAs/Tilburg'da bağımsız ders olarak yer almaktadır. İçerik ve başlık uygundur. Uluslararası norma tam uymaktadır.

Fiziksel Aktivite ve Rekreasyon: İncelenen altı programın tamamında karşılığı bulunmaktadır. Waterloo'da Boş Zaman ve İyi Oluş (REC 405 Leisure and Well-being), Indiana'da Sağlıklı Yaşam (SPH-R 142 Living Well) ve Wellness'a Çok Disiplinli Yaklaşım (SPH-R 145 A Multidisciplinary Approach to Wellness), NC State'de ise Sağlık, Wellness ve Mutluluk Arayışı (PRT 200 Health, Wellness and the Pursuit of Happiness) ve Doğa, Sağlık ve Wellness (PRT 261 Nature, Health, and Wellness) dersleri bu alanı kapsamaktadır. İçerik uygundur; ancak yalnızca fiziksel aktivite boyutuyla sınırlı tutulmayıp, iyi oluşun psikolojik ve sosyal boyutlarını da kapsamı gerekmektedir. Dersin adı Fiziksel Aktivite, Rekreasyon ve İyi Oluş olarak güncellenebilir.

Rekreasyon ve Dijital Teknolojiler: Uluslararası programlarla büyük ölçüde uyumludur. BUAs/Tilburg'da Dijital Boş Zaman (Digital Leisure) içeriği bulunmaktadır. Güncel ve gerekli bir ders olup içeriğin sosyal medya yönetimi, dijital program tasarımı, inovasyon, sanal rekreasyon ortamları ve veri analitiğini kapsamı önerilebilir. Dersin adı Rekreasyonda Dijital Teknoloji ve İnovasyon olarak güncellenebilir.

Kampüs Rekreasyonu: Uluslararası programlarla kısmen uyumludur. ABD programlarında mevcuttur ama Hollanda programlarında karşılığı bulunmamaktadır. Türkiye'de üniversite kampüslerinde kurumsal rekreasyon hizmetlerinin (sağlık, kültür ve spor bazında) gelişmekte olduğu düşünüldüğünde, dersin önerilmesi makuldür. Ancak içeriğin salt kampüs tesisleri yönetimiyle sınırlı kalmayıp, kampüs çevresindeki yerel halkı da süreçlere katacak programlama boyutlarını içermesi önerilebilir.

Rekreasyon Ekonomisi: Uluslararası programlarla büyük ölçüde uyumludur. NC State'de Parklar, Rekreasyon, Turizm ve Etkinlik Yönetiminin Finansman ve Ekonomisi (PRT 454 Finance and Economics of Parks, Recreation, Tourism, and Event Management), Indiana'da Boş Zaman Hizmeti Örgütleri için Mali Yönetim (SPH-R 413 Fiscal Management for Leisure Service Organizations) ve Brock'ta ekonomi içerikleri müfredata yayılmış biçimde yer almaktadır. İçeriğinin uygun olduğu düşünülmektedir.

Rekreasyonda İnsan Kaynakları Yönetimi: İncelenen altı programın tamamında karşılığı bulunmaktadır. İçerik ve başlık uygundur. Gönüllü ve ücretli personelin ayrı ve birlikte yönetildiği rekreasyon örgütlerinin kendine özgü insan kaynakları dinamiklerine vurgu yapılması önerilebilir.

Tesis Saha ve Malzeme Yönetimi: Uluslararası programlarla büyük ölçüde uyumludur. NC State'de Parklar, Rekreasyon, Turizm ve Etkinlik Yönetiminde Tesis Yönetimi (PRT 250 Facilities Management in Parks, Recreation, Tourism and Event Management) zorunlu ders olarak yer almaktadır. İçerik uygundur. Ancak 'malzeme' ifadesi çok somut ve dar bir çerçeveyi işaret etmektedir. Dersin adı Tesis ve Kaynak Yönetimi olabilir.

Rekreasyonda Sponsorluk: Uluslararası programlarda bağımsız ders olarak yer almamakta; pazarlama ya da finansal yönetim dersinin bir modülü olarak sunulmaktadır. İçerik gerekli ve savunulabilir olmakla birlikte, sponsorluk tek başına bir ders için yeterince geniş bir kapsama sahip olmayabilir. Pazarlama dersine entegre edilmesi durumunda kaldırılabilir.

Rekreasyonda Risk Yönetimi: İncelenen altı programın tamamında bulunmaktadır. NC State’de Parklar, Rekreasyon, Turizm ve Spor Örgütleri için Risk Yönetimi (PRT 371 Risk Management for Parks, Recreation, Tourism and Sport Organizations) zorunlu ders olarak yer almaktadır. Indiana’da Rekreasyonun Hukuki Boyutları (SPH-R 414 Legal Aspects of Recreation), George Vahşi Yaşamda İlk Yardım Görevlisi (RMGT 200 Wilderness First Responder) risk yönetimi boyutunu kapsamaktadır. Özellikle açık hava ve macera rekreasyonu bağlamında kritik önem taşıyan bu dersin seçmeli olması yerine zorunlu olması önerilebilir. İçerik hukuki sorumluluk ve acil eylem planları boyutlarını kapsayacak şekilde tekrar ele alınabilir.

Sağlık Turizmi: Uluslararası düzeyde zayıf karşılık bulmaktadır; yalnızca Hollanda programlarında turizm bileşenleri kapsamında yer almaktadır. Bu ders turizm fakülteleri bünyesindeki rekreasyon yönetimi programlarının alanına girmektedir. Rekreasyon bölümünde yer alması disiplin sınırlarını aşmaktadır. Türkiye’deki sağlık turizmi boyutu güçlü biçimde ele alınmak isteniyorsa, Rekreasyonda Sağlık ve Wellness adıyla yeniden tanımlanması veya kaldırılması önerilebilir.

Yaşlılarda Rekreasyon: Waterloo ve Indiana programlarında güçlü bir içerikle yer almakta; Brock’ta ise Gerontoloji minörü kapsamında ele alınmaktadır. Waterloo’da Yaşlanma ve Boş Zaman (REC 361 Aging and Leisure), Indiana’da Boş Zaman ve Yaşlanma (SPH-R 381 Leisure and Aging), Brock’ta ise Boş Zaman ve Yaşlanma (RECL 3P12 Leisure and Aging) dersleri bulunmaktadır. İçeriği uygundur. Türkiye’nin hızla yaşlanan nüfusu düşünüldüğünde, bu alan giderek daha kritik bir önem kazanmaktadır. İçeriğin yalnızca etkinlik organizasyonu ile sınırlı tutulmayıp; yaşlanma teorileri, bağımsız yaşam, bilişsel gerileme ve kapsayıcı program tasarımı da içermesi önerilebilir.

RB-UÇEP 2025’teki seçmeli uygulama derslerinin uluslararası rekreasyon programlarında pek görülen dersler olmadığı bilinmekle birlikte, ülkemizde rekreasyon bölümü mezunlarının aynı zamanda antrenör olabildiği gerçeği göz

önünde bulundurulduğunda, bu derslerin mevcut yapısıyla ya da ilgili federasyonların güncel düzenlemeleri doğrultusunda bölümlerin kendi yapılarına uygun ek derslerle zenginleştirilerek sürdürülmesi mümkündür. Belirli bir branşta iki ayrı düzeyde ders tamamlanması halinde öğrencilere antrenörlük kazanımı sağlandığından, bu derslerin zaten güncellenmesi gerekmektedir. Bu nedenle seçmeli uygulama dersleri ayrıca değerlendirilmemiştir.

Çalışmada sayfa sınırlamasından dolayı RB-UÇEP 2025’in 42-44. sayfalarında yer alan 47 mesleki seçimlik dersler, yalnızca uluslararası programlardan belirgin biçimde ayrışmaları bakımından değerlendirilmiştir. İncelenen altı uluslararası programın hiçbirinde karşılığı bulunmayan ve yapısı itibarıyla dikkat çeken söz konusu dersler, aşağıda örnek çerçevesinde ele alınmaktadır.

Açık Alan Macera Rekreasyonunun Sosyal Perspektifi: Uluslararası programların (Brock, Waterloo, Indiana, NC State, George Mason, Breda) hiçbirinde bu başlıkla ders yer almamaktadır. Macera rekreasyonunun neden sadece sosyal perspektiften ele alındığı anlaşılammıştır. Dersin içeriği incelendiğinde, açık alan macera rekreasyonunda aslında erkeklik ve eril kimlik bakış açısının ele alındığı anlaşılmaktadır. Sosyal perspektifin sadece eril bakış açısının değerlendirilmesine indirgenmesinin mantıksal gerekçesi anlaşılammıştır. Açık hava ve macera rekreasyonu derslerinde (Brock RECL 2P16, 3P36; NC State PRT 214, 415; George Mason RMGT 316) sosyal boyutlar daha kapsamlı bir çerçevede ele alınmaktadır. Ders çok spesifik ve uluslararası normdan ayrışmaktadır. Programdan çıkarılması veya genel bir açık hava rekreasyonu dersine entegre edilmesi önerilmektedir.

Ekorekreasyon: İncelenen altı uluslararası programın hiçbirinde bu başlıkla bir ders bulunmamaktadır. Dersin içeriği incelendiğinde, ekolojik sistemler ile rekreasyonun kesiştiği noktaların ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte “ekorekreasyon” kavramı uluslararası literatürde yerleşik bir terim değildir. Ekoloji-rekreasyon kesişimi NC State İnsanlar ve Çevre (PRT 203 Humans and the Environment), Indiana Ekosistem Yöne-

timi (SPH-O 310 "Ecosystem Management), Waterloo Açık Alan Rekreasyonu, Turizm ve Doğal Çevre (REC 230 Outdoor Recreation, Tourism, and the Natural Environment), Brock Çevresel ve Ekolojik Literatür (RECL 3Q16 Environmental and Ecological Literacy), George Mason Doğayla İnsan (RMGT 300 "People with Nature), Breda BSc'de sürdürülebilirlik ve yenilik konuları olarak işlenmektedir "Ekorekreasyon" adlandırması kavramsal netlikten yoksundur. Dersin adının "Doğa Temelli Rekreasyon ve Sürdürülebilirlik" veya "Sürdürülebilirlik ve Rekreasyon" olarak güncellenmesi ve içeriğinin uluslararası normlarla uyumlu hale getirilmesi önerilebilir. Mevcut haliyle dersin programda tutulması sağlıklı görünmemektedir.

Kış Sporlarında Rekreasyon: İncelenen altı uluslararası programın hiçbirinde ayrı bir kuramsal ders olarak yer almamaktadır. Kış sporlarının rekreasyon programındaki yeri önemlidir. Dersin (2-0-5) kredisiz sadece teorik olarak sunulması, özellikle kış sporlarının yoğun uygulama gerektiren niteliği göz önünde bulundurulduğunda, tutarsız bir yapı oluşturmaktadır. Bu içeriğin bağımsız bir ders yerine "Doğa ve Açık Alan Rekreasyonu" gibi daha geniş kapsamlı bir ders içinde ele alınması çok daha işlevsel olabilir. Dersin bu haliyle uluslararası normdan ayrıştığı ve programın bütünlüğünü bozduğu düşünülmektedir.

Rekreasyonda Motivasyon ve Psikoloji: İncelenen altı uluslararası programın hiçbirinde bu başlıkla bağımsız bir mesleki seçmeli ders olarak yer almamaktadır. Rekreasyon psikolojisi ve motivasyon konuları, uluslararası programlarda "Boş Zaman Psikolojisi" ya da "Rekreasyon ve İyi Oluş" dersleri çerçevesinde halihazırda ele alınmaktadır. Söz konusu içerik zaten RB-UÇEP'te önerilen "Boş Zaman Psikolojisi" seçmeli dersiyse büyük ölçüde örtüşmektedir. İki dersin aynı anda müfredatta yer alması içerik tekrarına ve gereksiz yüke yol açmaktadır. Dersin bu haliyle programdan çıkarılması veya "Boş Zaman Psikolojisi" dersiyse birleştirilmesi önerilebilir.

RB-UÇEP 2025'teki seçmeli uygulama derslerinin uluslararası rekreasyon programlarında pek görülen dersler olmadığı bilinmekle birlikte, ülkemizde rekreasyon bölümü mezunlarının aynı

zamanda antrenör olabildiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, bu derslerin mevcut yapısıyla ya da ilgili federasyonların güncel düzenlemeleri doğrultusunda bölümlerin kendi yapılarına uygun ek derslerle zenginleştirilerek sürdürülmesi mümkündür. Belirli bir branşta iki ayrı düzeyde ders tamamlanması halinde öğrencilere antrenörlük kazanımı sağlandığından, bu derslerin zaten güncellenmesi gerekmektedir. Bu nedenle seçmeli uygulama dersleri ayrıca değerlendirilmemiştir. RB-UÇEP'te bulunmayan ancak uluslararası programlarda güçlü karşılıkları bulunan bazı derslerin eklenmesi önerilmektedir. Bunlar aşağıda ele alınmaktadır:

Eklenmesi Önerilen Dersler

Çeşitlilik, Eşitlik ve Kapsayıcılık: İncelenen altı programın tamamında karşılık bulmaktadır. Ayrıca COAPRT Standardı kapsamında zorunlu içerik olarak tanımlanmıştır. Waterloo'da Boş Zaman, Eşitlik, Çeşitlilik ve Kapsayıcılığa Giriş (REC 201 Introduction to Leisure, Equity, Diversity, and Inclusion for Just Communities), Indiana'da Sağlık ve Wellness Tasarımında Kapsayıcılık (SPH-R 210 Inclusion in Health and Wellness Design) ve Çeşitli Bir Toplumda Liderlik (SPH-R 315 Leadership in a Diverse Society) başlıklarıyla zorunlu müfredatta diğer programlarda değişik başlıklarla yer almaktadır. RB-UÇEP'e zorunlu ders olarak eklenmesi önerilmektedir.

İnsan Gelişimi / Yaşam Boyu Gelişim: İncelenen altı programın tamamında karşılık bulmaktadır. Indiana'da Yaşam Boyu İnsan Gelişimi (SPH-Y 277 Human Development across the Lifespan) zorunlu ders olarak yer alırken, Brock'ta gelişim içerikleri müfredatın bütününe yayılmıştır. Psiko Motor Gelişim dersinin bu içerikle ikame edilmesi veya bu dersin içeriği ile güncellenmesi önerilebilir.

Rekreasyon ve İyi Oluş: Waterloo'da Boş Zaman ve İyi Oluş (REC 405 Leisure and Well-being) ve Indiana'da Sağlıklı Yaşam (SPH-R 142 Living Well) ile Wellness'a Çok Disiplinli Yaklaşım (SPH-R 145 A Multidisciplinary Approach to Wellness) zorunlu dersler olarak yer almaktadır. Brock'ta ise Rekreasyon ve Boş Zaman Sosyal Psikolojisi (RECL 2P16 The Social Psychology of

Leisure and Recreation), George Mason'da Oyun ve Rekreasyonda Sosyal Psikoloji (RMGT 317 Social Psychology of Play and Recreation), Breda'da BSc'de deneyim tasarımı ve ölçümü kapsamında ele alınmaktadır. Rekreasyon ve İyi Oluş olarak programa seçimlik ders olarak eklenebilir.

Rekreasyon Politikası ve Yönetişim: İncelenen altı programın tamamında karşılık bulmaktadır. NC State'de politika içerikleri zorunlu bölüm derslerine entegre edilmiştir. Brock'ta politika bileşeni müfredatın yapısal bir parçasını oluşturmaktadır. Waterloo Boş Zaman ve Yerel Halk (REC 356 Leisure and Community), George Mason Rekreasyon İdaresi ve Planlaması (RMGT 610 Recreation Administration and Planning), Breda BSc Boş Zaman Ağları ve Etkileri (Leisure Networks and Impacts) adlarıyla, derslere yer vermektedir. Türkiye bağlamında yerel yönetim rekreasyon mevzuatı, sivil toplum ve kamu rekreasyon hizmetleri yapısıyla birlikte ele alındığında bu ders hem teorik hem pratik açıdan kritik bir işlevsellik sağlayabilecektir. Eğer istenirse mevcut programda yer alan "Kamu ve Yerel Yönetim Rekreasyonu" dersi, bu başlık altında tekrar ele alınabilir. RB-UÇEP'e seçimlik veya zorunlu ders olarak eklenmesi önerilmektedir.

Çevre Sürdürülebilirliği ve Rekreasyon: Waterloo'nun müfredatında Sürdürülebilirlik: İstedığımız Gelecek (ENVS 205 Sustainability: The Future We Want), NC State (PRT 230 Foundations of Outdoor Recreation Management) adıyla zorunlu ders olarak bulunmaktadır. Indiana Ekosistem Yönetimi ve Sürdürülebilir Turizm (SPH-O 310 Ecosystem Management ve SPH-T 301 Sustainable Tourism), Brock RECL 3Q16 "Environmental and Ecological Literacy"; George Mason Park Yönetimi ve Operasyonları ile Çevre Hukuku (RMGT 302 "Park Management and Operations ve 670 Environmental Law) olarak konuyu ele almaktadır. BUas/Tilburg ve NC State programlarında sürdürülebilirlik içeriklerine yer verilmektedir. Her ne kadar çekirdek programda "Ekorekreasyon" dersi bulunsa da sürdürülebilirlik yeterince ele alınmamıştır. Bu kapsamda en azından seçimlik olarak bu dersinin bulunmasında fayda görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada RB-UÇEP 2025, rekreasyon ve boş zaman çalışmaları alanında köklü bir geleneğe sahip ve akredite altı uluslararası programla karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Alanımızda bir standart oluşturmak amacıyla yapılan bu girişimin değerli olduğu düşünülmektedir. Programın genel yapısı ve süreçlere ilişkin açıklamaları büyük ölçüde isabetli olmakla birlikte, bazı kavramsal tutarsızlıklar ve terminolojik hatalar giderilmesi gereken sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Ders önerileri incelendiğinde bir kısmının uluslararası normlarla tam uyum sergilediği; bir kısmının yeniden tasarlanması ve başlık güncellemesi gerektirdiği; bir kısmının ise kaldırılması ya da farklı bir ders içeriğiyle ikame edilmesi gerektiği görülmektedir.

Çekirdek programda yer alan zorunlu derslerin uygulanma oranının belirtiliş tarzı muallaktır. Dünyada rekreasyon alanında benimsenen yaygın model, ders adlarını değil mezun yeterliliklerini tanımlamak ve akreditasyonu üniversitenin kendi program tasarımı üzerinden değerlendirmek yönündedir. Bu yaklaşım, üniversite özerkliğini korurken kaliteyi güvence altına almanın daha yaygın biçimde benimsenen yolu olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede zorunlu dersler için yüzde yüz gibi bir uyum oranının belirlenmesi isabetli bir karar olmayacaktır. Zorunlu dersler için oran bildiren maddenin çıkarılması veya bu maddenin yüzde 70'lik uyumun seçimlikler yerine, zorunlu derslerin tamamıyla (yüzde 100'ü) ikame edilebileceği yönünde güncellenmesi daha doğru olabilecektir.

Uzmanlık alanlarının ve birim yeterliklerinin tekrar gözden geçirilmesinde fayda bulunmaktadır. Özellikle turizm rekreasyonu ve rekreasyonel spor gibi başlıklar yerine, uzmanlık alanlarının adlarının daha kısa ve net biçimde — yalnızca "Spor" veya "Turizm" gibi — belirlenmesi hem kavramsal hem de pratik açıdan çok daha yerinde olabilecektir. Öte yandan Turizm Fakülteleri bünyesindeki Rekreasyon Yönetimi programlarının varlığı göz ardı edilmemelidir. Bu kapsamda "Turizm" birim yeterliğinin rekreasyon programlarından çıkarılması önerilebilir. Eğer "Turizm" alan olarak kalacaksa, otel işletmelerindeki

spor tesislerine, animasyon aktivitelerine veya turistik tesislerde pazarlanan spor odaklı rekreatif etkinliklere yönelik bir yeterli çerçevesinin ele alınması daha doğru olabilecektir.

Rekreasyon bölümlerinin Türkiye'deki konumlandırılma sorunu, bu çalışmanın temel bulgularından birini oluşturmaktadır. Her ne kadar rekreasyon bölümü mezunları şu an için tanınan haklar ve düzenlemeler çerçevesinde, gereğini yerine getirdiklerinde öğretmen ve/veya antrenör olabiliyorlarsa da rekreasyon bölümlerinin aslında rekreasyon uzmanları yetiştirmesi gerektiği bilinen bir gerçektir. Rekreasyonun diğer spor bilimleri bölümlerinden nasıl farklılaştığı tekrar ele alınarak, programın çerçevesinin bu kapsamda güncellenmesinde fayda bulunmaktadır. İncelenen altı uluslararası program ele alındığında, rekreasyon bölümlerinin asıl yeterliliklerinin rekreasyon hizmetlerinin planlanması, programlanması, yönetilmesi ve değerlendirilmesi üzerine yoğunlaşması gerektiği görülmektedir. Indiana Üniversitesi, NC State, Waterloo, Brock, George Mason ve BUAs/Tilburg programlarının tamamında ortak yapı; boş zaman teorisi, kapsayıcı programlama, liderlik, etik, risk yönetimi, insan gelişimi, sağlıklı yaşam ve çevre ekseninde şekillenmektedir. Bu programlarda rekreasyon uzmanı, belirli bir spor branşını öğreten ya da antrenörlük yapan kişi olarak değil; toplumsal refahı, boş zamanı ve aktif yaşamı insanların hayatına taşıyan; bu süreci tasarlayan, yöneten ve değerlendiren bir profesyonel olarak ele alınmaktadır. Rekreasyon bölümlerinin diğer spor bilimleri bölümlerinden (antrenörlük eğitimi, beden eğitimi ve öğretmenliği, spor yönetimi) ayrışabilmesi için bu çerçevenin müfredatın odağına alınmasında fayda bulunmaktadır. Antrenörlük veya beden eğitimi veya spor yönetimi ağırlıklı dersler zorunlu müfredatta yer aldığı sürece, mezunların kimliği, niteliği ve uzmanlığı belirsizleşmekte; rekreasyon bölümü, diğer bölümlerden gerçek anlamda ayrılamaz ve farklılaşamaz hale gelmektedir. Elbette ülkemizin kendi gerçekleri çerçevesinde antrenörlük ve beden eğitimi öğretmenliği hakları, rekreasyon bölüm öğrencilerine bir kazanım sağlamaktadır. Ancak derslerin zorunlu ve seçimli dağılımlarında, bu durumu da-

ha dengeli hale getirmenin doğru olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle RB-UÇEP'in bir sonraki revizyonunda çekirdek yeterliliklerin, alanın uluslararası kabul görmüş tanımıyla örtüşen bir biçimde, uzmanlık alanları gözden geçirilerek yeniden çerçevelenmesi kritik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Çekirdek programda önerilen birçok dersin uluslararası kabul görmüş programlarda karşılığının olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, yukarıda ele alınan somut kanıtlar çerçevesinde bazı derslerin adlarının uluslararası kabul görmüş adlarla uyum sağlamadığı ve normların dışında kaldığı, bazılarının içeriklerinin uyum sağlamadığı, bazı önemli derslerin ise (Çeşitlilik, Eşitlik ve Kapsayıcılık, İnsan Gelişimi / Yaşam Boyu Gelişim, Rekreasyon ve İyi Oluş, Rekreasyon Politikası ve Yönetişim ile Rekreasyon ve Çevre Sürdürülebilirliği) çekirdek programda ele alınmadığı veya bu alanlara yeterince yer verilmediği görülmektedir. Uluslararası programlarda zorunlu olan bazı derslerin seçimliklerde, seçimliklerde olan bazı derslerin ise zorunlu derslerde yer aldığı tespit edilmiştir. Çekirdek programdaki müfredatın bu eksiklikleri giderecek ve belirtilen alanları yeterince kapsayacak şekilde zenginleştirilmesi mümkün görünmektedir. RB-UÇEP 2025'in bir sonraki revizyonunda uluslararası uyumu güçlendiren, kavramsal tutarlılığı sağlayan ve akademik özerkliği koruyan düzenlemeleri hayata geçirmesi uygun ve yerinde olacaktır.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada yalnızca İngilizce müfredatlar ele alınmış ve tek bir kişi tarafından incelenmiştir. Analiz sürecinde ikinci bir kodlayıcı kullanılmamış; kategorilendirme kararları yalnızca araştırmacı tarafından alınmıştır. Bu durum, kodlayıcılar arası güvenilirliğin sınırlanması bakımından bir sınırlılık oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın öznel bir değerlendirmeyle gerçekleştirildiği göz ardı edilmemelidir. Değerlendirmeler araştırmacının mesleki yorumunu yansıtmakta olup, farklı akademisyenler tarafından farklı biçimlerde değerlendirilebilir. Ayrıca çalışmada her ne kadar nesnel ölçütlerle altı üniversite programı seçilse de ele alınan program sayısının farklı ölçütlerle artırılması,

daha geniş bir ekip ile müfredatların incelenmesi ve değerlendiriciler arasındaki güvenilirliğin kap-pa katsayısı ile belirlenmesi yerinde olacaktır. Rekreasyon bölümü mezunlarına antrenörlük ve beden eğitimi öğretmenliği haklarının verilme-sinden dolayı, ülkemiz rekreasyon eğitimi müf-redatı uluslararası normlardan kısmen farklılaş-mıştır. Bu nedenle çalışma içinde derslerin uyum oranları ile ilgili nicel bir karşılaştırma ve değer-lendirmenin yapılamaması bir sınırlılık olarak ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Biggs, J. (2003). Teaching for Quality Learning at University, (2. Baskı), Open University Press/SRHE, https://www.researchgate.net/publication/255583992_Aligning_Teaching_for_Constructing_Learning, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Breda University of Applied Sciences (2025). BSc Leisure Studies — Programme Overview, Academy for Leisure and Events, <https://www.buas.nl/en/programmes/bachelor-of-science-leisure-studies>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Brock University (2024). Recreation and Leisure Studies — 2024–2025 Undergraduate Calendar, Faculty of Applied Health Sciences, <https://brocku.ca/webcal/2024/undergrad/recl.html>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Council on Accreditation of Parks, Recreation, Tourism and Related Professions (2021). COAPRT Accreditation Standards, <https://accreditationcouncil.org/Programs/Standards>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- George Mason University (2025). Recreation Management, BS — University Catalog 2025–2026, College of Education and Human Development, <https://catalog.gmu.edu/courses/rmgt/>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Goeldner, C. R. ve Ritchie, J. R. B. (2012). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies* (12. Basım), Wiley.
- Hall, C. M. ve Page, S. J. (2014). *The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place, and Space*, (4. Basım), Routledge.
- Higher Education Quality Council of Ontario (2005). About Us, <https://heqco.ca/about-us/>.
- Indiana University Bloomington (2024). Bachelor of Science in Recreation (BSR), Parks, Recreation & the Outdoors Major — School of Public Health-Bloomington Bulletin 2024–2025, <https://bulletins.iu.edu/iub/phb/2024-2025/courses/undergraduate.shtml>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Karlis, G. (2004). *Leisure and Recreation in Canadian Society: An Introduction*. Thompson Educational Publishing.
- North Carolina State University (2025). Parks, Recreation and Tourism Management (BS) — University Catalog 2025–2026, College of Natural Resources, <https://catalog.ncsu.edu/undergraduate/natural-resources/parks-recreation-tourism-management/parks-recreation-tourism-management-bs-parks-natural-resource-recreation-concentration/>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- NVAO – Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders (2005). About Us, <https://www.nvao.net/en/about-us>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Pitas, N., Hickerson, B., Murray, A. ve Newton, J. (2018). Re-positioning Undergraduate Education in Recreation and Leisure Studies, *SCHOLE: A Journal of Leisure Studies and Recreation Education*, 33(1): 1–11.
- Russell, R. V. (2012). *Pastimes: The Context of Contemporary Leisure* (5. Basım). Sagamore Publishing.
- Ryan, C. (1991). *Recreational Tourism: A Social Science Perspective*. Londra: Routledge.
- Ryan, C. (2003). *Recreational Tourism: Demands and Impacts* (2. Basım). Channel View Publications. <https://doi.org/10.21832/9781873150580>
- Schwab, K. A., Dustin, D., Legg, E., Timmerman, D., Wells, M. S. ve Arthur-Banning, S. G. (2013). Choosing Sport Management as a College Major, *SCHOLE: A Journal of Leisure Studies and Recreation Education*, 28(2): 16–27. <https://www.nrpa.org/globalassets/journals/schole/2013/schole-volume-28-number-2-pp-16-27.pdf>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Spracklen, K. (2014). Leisure Studies Education: Historical Trends and Pedagogical Futures in the United Kingdom and Beyond, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 15: 20–27. <https://www.science-direct.com/science/article/abs/pii/S1473837614000100>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Stake, R. E. (2006). *Multiple Case Study Analysis*. New York: The Guilford Press.
- Tütüncü, Ö., Akgündüz, Y. ve Yeşilyurt, C. (2019). Rekreasyon Yönetimi ve Turizm İşletmeciliği Bölüm Müfredatlarının Karşılaştırılması, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 30(2): 112–124.
- University of Waterloo (2025). Recreation and Leisure Studies — Course Descriptions 2024–2025, Faculty of Health, Department of Recreation and Leisure Studies, <https://ucalendar.uwaterloo.ca/2324/COURSE/course-REC.html>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2026.
- Yin, R. K. (2018). *Case Study Research Design and Methods* (6. Basım). Thousand Oaks, CA: Sage Publishing.
- YÖK (2025). Ulusal Çekirdek Eğitim Programları, <https://egitim.yok.gov.tr/tr/document/2424>
- Aşık, Z., Özen, Özkan TÜTÜNCÜ*
- *Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Necat Hepkon Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, 35330, Seferihisar/İzmir.
E-posta: ozkan.tutuncu@deu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-2482-0893

Özkan TÜTÜNCÜ

Çukurova Üniversitesi Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'ndan mezun oldu (1988). Yüksek lisans derecesini Dokuz Eylül Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği dalından (1994), bütünleşik doktora derecesini de Dokuz Eylül Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği dalından aldı (1998). Dokuz Eylül Üniversitesi'nde çalışmaya başladı (1992). Türkiye Bilimler Akademisi'nden kazandığı burs ile Michigan State University, The School of Hospitality Business'te bütünleşik doktorasını tamamladı. Virginia Tech and State, University of Wisconsin, State University of New York ve Georgia State University'de doktora sonrası çalışmalar yaptı. Doçentlik ünvanını yönetim-organizasyon alanında aldı (2003). Profesörlüğe Dokuz Eylül Üniversitesi'nde yükseltildi (2010). Halen Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü'nde görev yapmakta ve turizm işletmeciliği lisansüstü programlarında araştırma yöntemleri ve çok değişkenli veri analizleri derslerini vermektedir. Ağırlama alanında iş ve yaşam kalitesi üzerine çalışmaları bulunmaktadır.